

EN POQUES PARAULES

Espai de reflexió: nou currículum infantil El concepte d'infant

31 de maig 2024

Sandra Ruiz, directora
de l'EBM El Rial de Sant
Cebrià de Vallalta.

El 31 de maig va tenir lloc la tercera sessió del cicle «Espai de reflexió: nou currículum infantil de la XEBM. El concepte d'infant». Les tècniques municipals i les direccions d'escoles bressol municipals van analitzar quin és el concepte d'infant que recull el Decret 21/2023. A més, les participants van compartir les seves visions sobre el concepte d'infant i, després de debatre i reflexionar conjuntament, es va construir un relat compartit des de la XEBM.

En aquesta sessió, vam comptar amb l'acompanyament i l'expertesa de Sandra Ruiz, directora de l'escola bressol municipal El Rial de Sant Cebrià de Vallalta.

Aquest va ser el programa:

9.30-9.40 h	Benvinguda a càrrec d' Araceli Rodríguez , cap de l'Oficina de Planificació Educativa
9.40-10.05 h	De què parlem quan parlem d'infant? , dinàmica participativa.
10.05-10.20 h	L'infant en el Decret 21/2023, d'ordenació dels ensenyaments d'educació infantil
10.20-10.35 h	Aproximació a l'infant des de la neurociència i la psicomotricitat, píndola de coneixement
10.35-11.05h	PAUSA CAFÈ
11.05-12.35 h	Un cafè pel món , dinàmica de construcció de coneixement
12.35-13.20 h	Conclusions
13.20 h-13.30 h	Tancament

En aquesta relatoria recollim les idees principals i les conclusions de les dinàmiques dutes a terme, així com un breu resum de la píndola de coneixement **Aproximació a l'infant des de la neurociència i la psicomotricitat.**

De què parlem quan parlem d'infant

Abans de treballar amb el pensament, sobretot quan parlem d'infants, és interessant connectar amb les seves pròpies vivències. Fer una connexió personal amb les nostres idees, emocions i esquemes previs de coneixement. Per això, es proposa una activitat en moviment: passejar per l'aula en silenci amb una música relaxant de fons. Mentre ho fan, observen diferents imatges relacionades amb la infància fetes per fotògrafs contemporanis que estan penjades a les parets. El criteri per seleccionar les fotos ha estat que hi apareguessin infants fent coses, sols, acompanyats, etc.

Cadascuna de les persones participants tria una fotografia i torna al grup de referència, on comparteix què li evoca, per què ha triat aquella imatge. Amb això es busca que des de l'evocació d'un concepte, una idea (a través de les fotografies), les persones connectin amb la seva experiència i emoció.

Quan pensem en el concepte d'infant hi ha una part que té a veure amb com ha estat la nostra infància, o com la veiem segons el context o el moment social, el desig, les nostres pròpies pors, la confiança que tenim, etc., És a dir, hi ha una part subjectiva, i és important que en els equips tinguem clara aquesta influència perquè no sigui inconscient i afecti de manera no controlada la pràctica educativa. Per això s'ha de tractar als claustres, acollint, validant i transformant-ne, entre totes les professionals, si cal, algun aspecte.

Aproximació a l'infant des de la neurociència i la psicomotricitat, píndola de coneixement.

Abans de començar l'exposició teòrica compartim algunes de les definicions que es recullen en algun dels nostres PEC. Per exemple:

«L'infant com un ésser únic i irrepètible. Considerem l'infant un ésser capaç, competent, actiu, amb curiositat i protagonista del seu aprenentatge, que aprèn a partir de les seves pròpies experiències, assoliments i errors del dia a dia. Creiem que quan l'infant actua des del seu propi interès, aprèn i adquireix coneixements i capacitats molt més consolidades.» (Escoles Bressol Municipals de Barcelona)

«Infant competent i ple de potencialitats. Un ésser únic i diferent que es desenvolupa al seu ritme, segons les seves necessitats i amb un estil cognitiu i un caràcter propi. L'infant té una gran capacitat per aprendre de manera autònoma.» (Escoles Bressol Vilassar de Mar)

A partir d'aquí posem en valor algunes de les idees comunes: ésser únic, competent, capaç, protagonista del seu procés d'aprenentatge, curiós, que progressa en autonomia, etc., que la majoria d'escoles bressol recollim en les nostres definicions d'infant i que de vegades diem sense aturar-nos prou en el significat de cada concepte i en quin impacte té en les nostres pràctiques educatives reals.

Aleshores revisem què diu el nou Decret 21/2023 sobre el concepte d'infant. En aquest decret no trobem una definició breu del concepte d'infant, però, com és obvi, es va desplegant al llarg de tots els punts que s'exposen.

Així, ens parla que l'infant és:

- una persona de drets
- amb unes necessitats concretes
- integral i a la qual hem de garantir un desenvolupament harmònic
- amb una curiositat innata i un natural desig per aprendre
- capaç i que s'encamina a l'autonomia
- relacional i social
- única, amb ritmes propis i que ens parla de diversitat
- pertanyen a una família i a un context social concret.

Des de la mirada psicomotriu hi ha unes premisses que són fonamentals quan parlem d'infant:

1. Pensat (o no):

Tenim en compte l'infant des del moment en què la mare, el pare, etc., el desitgen, el projecten, l'imaginen, etc. Aquesta situació pot esdevenir positiva o negativa, ja que pot viscut pensat amb por, inseguretats. Fins i tot pot no haver estat desitjat i ser un embaràs inesperat.

Sense judici, aquesta mirada sistèmica sobre la família ha de tenir-se present quan parlem de l'infant. Cal acollir la família i abraçar el concepte que ells tenen del seu fill o filla.

2. Mirada holística:

L'infant s'ha de mirar des de la unió del cos, la ment i l'emoció com un tot que no podem parcel·lar.

3. Sensorial-actiu (perinatal):

Des del moment de néixer l'infant ve programat amb uns reflexos que li serveixen per adaptar-se a l'entorn i entrar en relació amb l'altre. Té capacitats sensomotrius i actives que ja despunten en camí de la progressiva adquisició d'autonomia que farà.

4. Existeix en la relació:

L'infant existeix a través de la mirada de la mare, dels referents vinculars. És a través del retorn, de la resposta i de la interacció que pot esdevenir un subjecte que desplegui les seves capacitats racionals i socials.

5. Desenvolupament no lineal:

El desenvolupament de l'infant no és lineal, ja que contínuament hi ha períodes crítics que poden portar a regressions per poder avançar, sobretot des del punt de vista emocional. Aquestes regressions han de ser acollides com a potencial de maduració i evolució, i han de ser acceptades com a positives.

Els tres primers anys de vida, l'infant fa un recorregut des de la fusió amb la mare a la diferenciació, on existeix diferenciat d'aquesta i dels altres, i des d'on pot obrir-se a la socialització des del compartir accedint al joc simbòlic. En tot aquest procés d'obertura i de desplegament de les seves capacitats motrius, cognitives i emocionals, el que es mou és també l'obertura i el coneixement d'un mateix, els objectes i els altres. Aquest recorregut es fa des de les dues principals pulsions de vida: la pulsio d'aferrament i la pulsio que el porta a l'exploració, el control i el domini del «món».

El desenvolupament de l'infant segueix un curs de maduració on cada un té el seu propi ritme, que requereix temps, presència i acompanyament per part de l'adult. La psicomotricitat en global contempla, de fora cap a dins, les dimensions següents: motriu, cognitiva, comunicativa, relacional-afectiva i subconscient, que no sempre es manifesten de manera harmònica. L'expressivitat motriu amb les accions de joc de l'infant ens permet una identificació i una valoració del moment en què es troba, alhora que ofereix la possibilitat de fer intervencions educatives que n'afavoreixin el desenvolupament harmònic.

El cos pren protagonisme en tant que és el que madura i creix, i a partir del que descobrim, a través dels sentits en aquesta etapa sensorial, ens relacionem i aprenem. Per tant, l'aprenentatge ha de ser vivencial.

La doctora Maria Velasco, psiquiatra infantojuvenil, afirma: «*El cos no només és la nostra llar. També és una font i un mitjà. És connexió, instint i capacitat. I en la infància té un paper molt rellevant. És l'origen en què es desenvolupa el nostre psiquisme, la nostra raó i la part emocional. A través del que és corporal ens comuniquem, rebem, responem i construïm una idea integrada de qui som*».

Quan pensem en el concepte d'infant, a més de la psicomotricitat, s'ha de partir també de les premisses de la neurociència, és a dir, com es desplega el desenvolupament neuronal de manera jeràrquica, de les estructures més bàsiques a les més superiors; la importància de la plasticitat del cervell (especialment els sis primers anys de vida), i el funcionament integral, que hem d'abordar precisament des de les pràctiques educatives.

Recollim tot seguit algunes idees fonamentals:

- Naixem amb un cervell immadur que no s'acaba de formar fins als 20-25 anys. amb unes necessitats concretes
- Els tres primers anys de vida són un període crític i sensible en el qual hi ha una gran producció de sinapsis fonamentals per al desenvolupament cerebral. Els vincles segurs i les bones pràctiques educatives són determinants perquè això passi. Què rep l'infant i de quina manera condicionaran el desenvolupament posterior. (L'OMS ha ratificat que sovint molts problemes d'aprenentatge i de salut mental tenen origen en les experiències dels primers anys.)
- El cervell infantil serà modelat fonamentalment per dos tipus de situacions: les que tenen lloc i les que no.

L'acompanyament a l'infant des de l'escola bressol ha de ser educatiu i preventiu, i ha de tenir present que, com diu Evaina Reicher, «l'afectivitat allibera neurotransmissors que estimulen les connexions neuronals fonamentals en el desenvolupament inicial del cervell i de la maduració de la seva estructura infantil».

Un cafè pel món: compartim significats

La dinàmica *Un cafè pel món* permet el treball en grups reduïts per aprofundir, en aquest cas, sobre els principals conceptes al voltant de la idea d'infant que presenta el nou decret, per tal de contrastar-ho amb la percepció de les persones participants i poder construir un relat comú.

Les persones es van agrupar en sis grups i cada grup va treballar tres temàtiques. Es van proporcionar preguntes, associades a cada temàtica, per facilitar la reflexió.

A continuació, s'exposen les sis temàtiques, les preguntes associades i les conclusions que es van treure:

1. Persona de drets amb unes necessitats bàsiques

Preguntes

Quins drets?

Qui ha de vetllar per aquests drets?

En què es concreten?

Quines necessitats té l'infant?

A què responen: quotidianitat, aprenentatge, benestar?

Conclusions

Ens hem de plantejar i tenir clar què és un dret i cohesionar-ho amb el claustre. Es van enumerar els drets pels quals hem de vetllar: a jugar, a estar malalt, a ser reconegut, acollit, acompanyat, etc. Dret a ser respectat i no perdre de vista els drets universals de la infància.

Tota la comunitat ha de vetllar per aquests drets.

Des de l'escola hem d'establir on es recullen i com es comuniquen (van sorgir diverses maneres de fer-ho, algunes de força creatives), però sobretot es va establir que han de quedar recollits en el PEC i han de ser inclosos en la carta de compromís.

La política i la societat són les que ha de plantejar-se canvis estructurals en les organitzacions de les escoles bressol (horaris, ràtios, etc.) i en les possibilitats de conciliació laboral perquè puguin ser garantits.

2. Integral (desenvolupament harmònic) i social

Preguntes

Què vol dir global i harmònic?

Quines dimensions es preveuen?

Com abordem i garantim la globalitat (acció-avaluació)?

Com són les interaccions-relacions?

Com ens ajustem i les afavorim?

Conclusions

S'han de tenir en compte totes les dimensions de la persona (motriu, cognitiva, relacional-emocional) i que la mirada holística estigui present en les propostes educatives i en els criteris d'avaluació.

És important que es puguin fer observacions i intervencions per garantir l'harmonia del desenvolupament, respectant els ritmes i incidint en les àrees que hagin de ser més acompanyades.

L'infant, en la seva maduració i el seu desenvolupament, és el nostre objectiu, i les propostes han de planificar-se per promoure i garantir que sigui afavoridor, i així poder oferir una bona atenció educativa i preventiva.

Quan atenem l'infant hauríem de vetllar més per promoure el ser i l'estar més enllà del fer.

3. Curiós i desitjos d'aprendre

Preguntes

Com responem a la seva curiositat?
A què respon aquest desig?
Sabem satisfer el desig de l'infant?
De quina manera (propostes)?

Conclusions

L'infant és curiós i té desig per aprendre. L'adult ha de generar espais i materials que despertin aquestes capacitats, sorprenent els infants i facilitant l'aprenentatge per assaig i error, i també per imitació.

Sabem que la curiositat i el desig s'encomanen i, per tant, és necessari que hi hagi dinamisme i llibertat perquè el mateix grup d'iguals vagi diversificant, modelant i gestionant les propostes segons els seus interessos.

El paper de l'educadora sosté l'infant únic amb processos únics, amb la qual cosa genera també provocacions diferents per a cadascun d'ells.

És important que l'educadora mantingui també molt viva la curiositat i tingui un gran desig per ampliar la formació, la visió educativa i la creativitat.

4. Capaç i encaminat a l'autonomia

Preguntes

Quines capacitats?
En quin moment evolutiu?
Què vol dir autonomia?
Com la fomentem?
A què respon?

Conclusions

L'autonomia ha de ser l'eix central en què es basi en la quotidianitat i en les accions de joc. Ha de partir de l'interès i el desig de l'infant; la motivació ha de ser interna. Per tal que es mantingui, és fonamental generar un vincle estable i segur entre l'infant i l'educadora.

Conclusions

S'ha d'escoltar i respectar el moment de l'infant, perquè el procés és únic i està condicionat per les capacitats, les habilitats, però sobretot la voluntat, que depèn de la seguretat emocional.

5. Únic i amb ritmes propis (diversitat-inclusió)

Preguntes

Com ens adaptem als diferents ritmes?
Com atenem la diversitat?
Com l'avaluem i com es concreta a la quotidianitat?
I a les situacions d'aprenentatge?

Conclusions

Entendre i acollir la diversitat és un repte, i la diferència és en cadascun dels infants, a més de les NESE que també ens trobem.

De vegades, per seguretat, tenim tendència a homogeneïtzar i cal anar amb compte amb aquesta tendència.

La diversitat s'ha de treballar des de la relació interpersonal i la planificació dels espais i de les propostes educatives.

Cal també ser conscients que la diversitat ens interpel·la directament. Com vivim nosaltres la diferència?

També es va reflexionar sobre la diversitat en els equips com a riquesa, ja que els adults també som diferents i són fonamental el treball en equip, la cooperació i els acords.

6. Família i entorn social

Preguntes

Què implica l'entorn?
Com ens hi adaptem?
I la família?
Perquè és important?

Conclusions

La idea principal és que cada infant pertany a una família i a un context, i és fonamental vetllar per aquesta mirada sistèmica.

Acollir la família també és un objectiu per entendre i acompanyar la criança, i s'ha de planificar amb uns objectius concrets i amb flexibilitat.

L'escola compleix una funció educativa i també social, però rep una càrrega excessiva de responsabilitat a causa dels problemes de conciliació que tenen les famílies. Es tracta d'un debat social important que, de vegades, afecta negativament l'objectiu educatiu de l'escola. Aquest punt va donar molt de si, i es va valorar si no caldria fer una jornada centrada en aquesta temàtica.

En cadascun dels punts es van compartir exemples d'experiències que van enriquir el grup aportant idees per als seus centres.